اختلالات شخصيت در زنان زنداني

بشري اولاد عبدالهادي*، دكتر مهشيد فروغان**
دكتر اصغر دادخواه***، دكتر علي دلاور****

اين تحقيق از نوع مطالعة توصيفي مقطعي است كه به بررسي فراواني اختلالات شخصيت در زنان زنداني شهرستان هاي تهران و كرج مي پردازد. بدين منظور 200 نفر از اين زنان به روش تصادفي ـ طبقه اي انتخاب و به وسيلة دو پرسشنامه (فراهم آمده براي جمع آوري اطلاعات دموگرافيك و پرسشنامه بالیني چند محوري «ميلون») ارزيابي شدند. نتايج حاصله با استفاده از نرم افزار SPSS و روش‌هاي توصيفي تجزيه و تحليل شد ميزان فراواني اختلال شخصيت در زنان زنداني 60 درصد و بالاترين فراواني مقياس هاي اختلال شخصيت، از نوع اختلال شخصيت آزار طلب (42/5 درصد) بود.

* كارشناس ارشد روانشناسي باليني
** روانپزشك، عضو هيأت علمي دانشگاه علوم بهزيستي‌وتوانبخشي <m-foroughan@hotmail.com>
*** روانشناس باليني، عضو هيأت علمي دانشگاه علوم بهزيستي و توانبخشي
**** متخصص آمار و روش تحقيق، عضو هيأت علمي دانشگاه علامه طباطبايي

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-28]

کلیدواژه ها: اختلالات شخصیت، تهران، زنان زندان، کرج

مقدمه

ترديدي نيست كه جرم يك پديدة چند عاملي است كه ناديده گرفتن هر يك از عوامل آن، مبارزه با آن را مشكل يا ناممكن مي كند. در حال حاضر اغلب جرم‌شناسان، روان‌پزشكان و روان‌شناسان، جرم را از چهار منظر زيست شناختي، روان شناختي، اجتماعي و حقوقي قابل بررسي مي‌دانند.

بسياري از مطالعات، ارتباط اختلالات شخصيتي را با ارتكاب جرم، به ويژه قتل، نشان داده اند. ارونن (oronon) و همكاران در مطالعه اي در كشور فنلاند نشان دادند كه اختلال شخصيت ضداجتماعي احتمال ارتكاب قتل را در مردان 15 برابر و در زنان 25 برابر افزايش مي‌دهد.

آمارهاي موجود نشان مي دهند كه شيوع جرم در بسياري از كشورها در حال افزايش است و همگام با آن پديدة زنان زنداني رو به توسعه گذاشته است. متأسفانه كشور ما نيز از اين رويداد بي نصيب نمانده و سالانه هزاران زن به علل مختلف وارد زندان‌هاي كشور مي شوند. از آن جا كه مطالعات انجام شده نشان داده است كه زنان زنداني در مقايسه با مردان زنداني با فراواني بيش تر اختلالات شخصيت و بيماري هاي رواني روبه رو بوده و

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-28]

رنج مي‌برند (ايبس و همكاران؛ 1971، 1962 و 1950)، تحقيق حاضر به منظور بررسي اختلالا ت شخصيت در زنان زنداني تهران بزرگ انجام گرفت. اين تحقيق مطالعه‌اي توصيفي از نوع مقطعي است كه به تعيين فراواني اختلالات شخصيت در زنان زنداني شهر تهران و كرج در سال 1382 مي‌پردازد.

1) روش تحقيق

1ـ1) جامعه آماري

در تحقيق حاضر نمونه اي به حجم 200 نفر به روش نمونه‌گيري تصادفي ـ طبقه‌اي از ميان زنان زنداني شهر تهران (زندان اوين) و كرج (رجايي‌شهر) ـ در محدودة سني 18 تا 40 ـ انتخاب شد.

2ـ1) روش اجرا

ابتدا به روان شناسان و مددكاران زندانيان در زمينة استفاده از پرسشنامة جمع آوري اطلاعات دموگرافيك و تست ميلون (MCMI-II)، آموزش هاي لازم داده شد. پس از اطمينان از يادگيري نحوة صحيح اجراي كار، اين پرسش نامه ها در ميان آزمودن يها توزيع شد و اطلاعات جمع آوري شده به كمك نرم افزار SPSS و با استفاده از روش هاي آمار توصيفي تجزيه و تحليل شد.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-28]

3ـ1) ابزار پژوهش

براي جمع آوري اطلاع ات از تست ميلون (MCMT-II) استفاده شد. اين پرسش‌نامه توسط تئودور ميلون (Theodore millon)، استاد روان‌شناسي باليني و شخصيت در 1987 انتشار يافته و يكي از پرطرفدارترين و رايج‌ترين ابزار سنجش اختلالات شخصيت است (Anastasi). تست «ميلون 2» اولين بار از طرف خواجه م وگهي، براهني و مهرابي (1373) در ايران معرفي و يك مطالعه مقدماتي براي هنجاريابي آن در شهر تهران انجام شد. ضريب پاياني آزمون از طريق همساني دروني ماده‌ها انجام گرفته كه ميانة ضريب كودر ـ ريچاردسونِ تمام مقياس ها 80 درصد و ميانگين 8 درصد به دست آمده است. روش ديگر به دست آوردن ضريب پاياني از طريق بازآزمايي بود كه ميانة مقياس‌ها 86 درصد به دست آمده است.

2) يافته‌ها

اطلاعات جمع آوري شده نشان داد كه 35 درصد از پاسخ‌دهندگان داراي تحصيلات ديپلم، 30 درصد راهنمايي و 27/5 درصد ابتدايي، و تعداد اندكي تحصيلات بالاتر از د يپلم داشتند. 45/8 درصد از آن‌ها متأهل، 43/3 درصد مجرد، 8/3 درصد بيوه و 2/5 درصد مطلقه بودند. 45/8 درصد از پاسخ‌دهندگان داراي سطح اقتصادي متوسط، 39/2 درصد داراي سطح

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-28]

اقتصادي ضعيف و 15 درصد داراي سطح اقتصادي خوب بودند. و 48/3 درصد سطح اجتماعي متوسط، 38/3 درصد سطح اجتماعي ضعيف و 13/3 درصد سطح اجتماعي خوب (بر اساس تعاريف عملياتي طرح تحقيق) داشتند.

29/2 درصد از پاسخ دهندگان داراي جرائم مربوط مواد مخدر، 22/5 درصد داراي جرم منكرات، 19/2 درصد داراي رابطة نامشروع بودند و درصد اندكي انواع جرائم ديگر (قتل، كلاهبرداري، سرقت، معاونت در قتل و سرقت، ضرب وشتم) مرتكب شده بودند. (نمودار1)

از 200 نفر 60 درصد داراي اختلال شخصيت و مابقي فاقد اين بيماري بودند . از مقياس‌هاي شخصيت به كار رفته با آزمون ميلون، بالاترين فراواني (42/5 درصد) مربوط به اختلال خودشكني (آزارطلبي) بود و پس از آن به ترتيب اختلال اجتنابي (40/8 درصد)، منفعل ـ مهاجم (26/7 درصد)، ضداجتماعي (25 درصد)، مرزي و پارانويد (24/2 درصد) و وابسته (20 درصد) قرار داشتند. (جدول 1).

جدول 1: مشخصه‌هاي آماري هريك از اختلال‌هاي شخصيت در زنان زنداني

انواع اختلال شخصيت / شاخص	اسكوزوئيد	اجتنابي	وابسته	نمايشي	خودشيفته
فراواني	12	49	24	9	10

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-28]

درصد	10	40/8	20	7/5	8/3

ادامه جدول 1

ضداجتماعي	آزارگر	وسواس جبري	منفعل مهاجم	خودشکن	اسکیزوتایپل	مرزي	پرنوتي د
30	11	40	32	51	27	29	29
25	9/2	3/33	26/7	42/5	22/5	24/2	24/2

3) بحث و نتيجه‌گيري

نتايج حاصل از تجزيه و تحليل آماري يافته ها نشان مي دهد كه 60 درصد از آزمون شده ها دچار اختلال شخصيت بودند . اين يافته ها با نتايج پژوهشهاي زير هماهنگ است.

دولي (Dohl, 1990) در تحقيقات خود به اين نتيجه رسيد كه زنان زنداني افراد نرمالي نيستند و لازم است مورد توجه ويژه قرار گيرند . او در تحقيق ديگري (1951_1954) بر روي 300 زن زنداني نشان داده بود كه بيش از 90 درصد آنان دچار اختلال شخصيت هستند.

بررسي حسن هادي نژاد (1380) نيز نشان داده است كه نمرات مقايسه اي اختلال شخصيت در زندانيان بالاتر از غير زندانيان است.

در بررسي فراواني نوع اختلال، شخصيت خودشكن (آزارطلب) با 42/5 درصد فراوان‌ترين نوع اختلال

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-28]

بود. دربارة ويژگي‌هاي مقياس آزارطلب در پرسشنامة ميلون چنين آمده است : اين افراد با چاپلوسي و از خودگذشتگي با ديگران ارتباط برقرار مي‌كنند و به ديگران اجازه مي دهند (حتي آن‌ها را تشويق مي كنند) كه از آن ها سوءاستفاده كنند. توجه آن ها بيشتر به بدترين جنبه هاي خود معطوف مي‌شود و خود را سزاوار تحقير و سرافكندگي مي‌دانند؛

با درد و رنج سازش كرده و اين موقعيت ها را مانند وسيلة راحتي تجربه مي كنند و بدان تن مي‌دهند؛ مكرراً بدبختي هاي گذشتة خود را يادآوري مي‌كنند، نقص‌هاي خود را بزرگنمايي كرده و خود را در يك وضعيت رقت انگيز و جايگاه پايين قرار مي‌دهند.

اين يافته با نتايج بيش تر پژوهش هاي قبلي همخواني ندارد، از جمله هاندرلي (Handerly) و همكاران (1986 و 1999) نشان دادند كه درصد بالايي از زنان زنداني اختلال شخصيت ضداجتماعي و مرزي داشتند.

آرزو فروزنده (1350) نيز در مطالعة خود بر روي 40 زن زنداني كه با استفاده از گروه گواه صورت گرفت نتيجه گيري كرد كه بين شخصيت ضداجتماعي و ارتكاب جرم رابطه‌ي مثبت وجود دارد. در تحقيق فضه دستگرد رستمي و آمن ه ابراهيمي

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-28]

دربارة شخصيت زنان مجرم، نتايج نشان داد كه پرخاشگري، رفتار ضداجتماعي و افسردگي در زنان زنداني بيشتر از اختلال‌هاي ديگر ديده مي‌شود.

علت اختلاف در نتايج تحقيق حاضر با توجه به فراواني نوع اختلال شخصيت در مطالعات انجام شده در ايران و جهان، مي تواند ناشي از عوامل زير باشد:

1ـ تفاوت‌هاي فرهنگي؛

2ـ اختلاف يا تغيير در قوانين؛

3ـ متفاوت بودن ابزار پژوهش.

يكي از يافته هاي جنبي اين تحقيق به ويژگي هاي دموگرافيك زنان زنداني ربط پيدا مي كنند و نشان مي‌دهد اكثر آنها از شرايط اجتماعي ـ اقتصادي و سطح تحصيلات مت وسط برخوردار بوده اند. برخي از فرضياتي كه مي توانند آسيب‌پذيري فوق را توجيه كنند عبارتند از:

1ـ افزايش بي رويه فاصلة درآمدها و نابرابري‌هاي اجتماعي؛

2ـ احساس سرخوردگي و نوميدي ناشي از بي‌عدالتي‌هاي اجتماعي؛

3ـ تنگتر شدن دامنه و تعريف اعمال مجرمانه؛

4ـ تغييرات سريع در نگرش‌هاي فرهنگي و مذهبي؛

5ـ تحركّات جمعيتي.

به‌طور كلي وجود فراواني اختلالات شخصيتي در

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-28]

زنان زنداني هشداري است به محققان، جامعه‌شناسان و جرم‌شناسان تا با وسعت بخشيدن به دامنة پژوهش در اين زمينه و برنامه ريزي‌هاي مثبت، بر پاية اصول و شواهد علمي، به پيشگيري و مداخلات لازم و در نتيجه كاهش جرم و آمار زنان زنداني در كشور بپردازند.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-28]

منابع
References

1ـ ايبراهمن، ديويد . (1371). **روانشناسي كيفري**. ترجمة پرويز صالحي. مؤسسة گنج دانش.

2ـ آيسنگ، اچ.ج. (1375). **جرم و شخصيت** . ترجمة حسن پاشا شريعتي و جعفر نجفي زند . مؤسسة انتشارات مهارت.

3ـ خواجه موگهي، ناهيد . (1372). **آماده‌سازي مقدماتي فرم فارسي پرسشنامه باليني چند محوري ميلون 2 (MCMI-II)**. انس تيتو روان‌پزشكي تهران.

4ـ ستوده، هدايت‌الله. (1373). **آسيب‌شناسي اجتماعي**. انتشارات رشد.

5ـ شاملو، سعيد . (1368). **روانشناسي شخصيت** . چاپخانة علامة طباطبايي.

6ـ مظلوميان، رضا . (1353). **جامعه‌شناسي كيفري** . انتشارات دانشگاه تهران.

7- Sadock, B.J., Sadock, V A. (2000). **Comprehensive Text Book of Psychiatry**. 7 eds Lippincott Williams & Wilkins.

8- Karmen, Andrew. (1995). **Crime Victims,** Woods Worth publishing company.

9- Millon, T., Davis, R. (2000). **Personality Disorders in Modern life**. Willey.

10- Bluglass, R., Bowdon p. (1990). **Principles and Practice of Forensic Psychiatry**. Churchill Livingstome.

11- Tony, Madon. (1996). **Personality Disorder in Women Prisoners**. London Publishing.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-28]

منابع
References

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-28]